

“ คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนในสังคมไทยยุค 4.0 :

ปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ปัญหาและการพัฒนา ”

ปัจจัยสำคัญของการก่อรูปของจริยธรรม

จริยธรรมของบุคคลในสังคมทุกแห่งก่อรูปขึ้น โดยมีปัจจัยที่สำคัญ 3 อย่าง คือ

1. คำสอนทางศาสนา

ผู้ที่นับถือศาสนาแต่ละศาสนาก็จะมีแนวคิดทางจริยธรรมตามคำสอนของศาสนานั้น เช่น ศาสนาที่สอนไม่ให้ฆ่าสัตว์ ศาสนิกก็มีแนวโน้มหลีกเลี่ยงการฆ่าโดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ เพราะกลัวบาป แต่บางศาสนาที่สอนให้ฆ่าสัตว์บูชาบุญ ศาสนิกจำนวนมากก็อาจร่วมในพิธีฆ่าแพะ แกะ วัว ควาย นับหมื่นนับแสนตัวจนเลือดแดงฉานไปทั่วเพื่อบูชาบุญด้วยความปลื้มปิติ

ผู้ที่มีศรัทธาในศาสนา มาก ก็จะมีสำนึกในเรื่องดีชั่ว ถูกผิด บุญบาปตามคำสอนของศาสนา นั้นๆ อย่างเข้มข้น

2. ค่านิยมของสังคม

สังคมมีค่านิยมใด ผู้อยู่ในสังคมนั้นก็มีแนวโน้มจะทำตามค่านิยมของสังคมเพื่อการยอมรับของผู้คนในสังคม สังคมนี้ไม่ได้ตั้งแต่สังคมเล็กๆ เช่น ในกลุ่มเพื่อนนักเรียน เพื่อนในที่ทำงาน วัฒนธรรมองค์กรแต่ละแห่ง จนถึงสังคมระดับชาติ และสังคมโลก ค่านิยมของสังคมใดมีพลังสูงคนในสังคมก็ยังมีแนวโน้มจะทำตามคนส่วนใหญ่มาก เช่น ในญี่ปุ่นมีค่านิยมการทำงานหนัก หลังเวลาเลิกงาน พนักงานบริษัทเกือบทั้งหมดจะยังไม่กลับบ้าน ยังทำงานต่อไปอีก 2 – 3 ชั่วโมง หรือนานกว่านั้นจึงค่อยกลับบ้าน พนักงานใหม่หรือพนักงานที่เป็นชาวต่างชาติไปทำงานในบริษัทที่ญี่ปุ่น ก็มีแนวโน้มจะทำตามคนส่วนใหญ่

3. พลังของครอบครัว

วัฒนธรรมใดที่ความสัมพันธ์ของพ่อ แม่ ลูก เหนียวแน่น พลังของครอบครัวมีสูง จะส่งผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อแม่ยินดีทุ่มเททำงานหนักเพื่ออนาคตของลูก ลูกตั้งใจเรียน เพื่อนชวนหนีเรียนไปเที่ยว ไปดื่มเหล้า ประพฤติเหลวไหล พอนึกถึงว่าถ้าทำแล้วพ่อแม่จะเสียใจ นึกถึงการทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำของท่านเพื่อเลี้ยงดูส่งเสียตนเองเรียน จึงเกิดเป็นพลังยับยั้งชั่งใจไม่ทำในสิ่งไม่ดี ความกตัญญูนี้กลายเป็นพลังส่งเสริมให้ขยันเรียน ขยันทำงาน ประพฤติตนดีเพื่อให้พ่อแม่ชื่นใจ

นี่เป็นคำตอบว่าในสหรัฐอเมริกา ทำไมเยาวชนในครอบครัวที่มีเชื้อสายเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม จึงประสบความสำเร็จในการศึกษาสูงกว่าเยาวชนผิวขาว มีเปอร์เซ็นต์การเรียนต่อระดับอุดมศึกษา และสามารถเข้าในมหาวิทยาลัยได้ อย่าง ฮาร์วาร์ด เอ็มไอที สแตนฟอร์ด ได้สูงยิ่งกว่าเด็กผิวขาวเสียอีก เพราะพลังของครอบครัวของคนเอเชียแข็งแกร่งกว่าของคนผิวขาวหรือผิวดำ พ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่ใช่เลี้ยงดูส่งเสียลูกแค่จบมัธยมปลาย จากนั้นเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่ต้องไปดิ้นรนทำงานขวนขวายเลี้ยงดูตนเอง หากอยากเรียนต่อก็ต้องเก็บเงินส่งตัวเองเรียน พ่อแม่เชื้อสายเอเชียดูแลลูกแทบตลอดชีวิต ส่งเสียจนจบมหาวิทยาลัย แม้ทำงานแล้วหากลูกมีปัญหาสิ่งใดก็พร้อมยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ

ตัวอย่างเช่น พริสซิลลา ชาน (Priscilla Chan) ภรรยาของมาร์ก ซักเกอร์เบิร์ก ผู้ก่อตั้ง Facebook พ่อแม่เป็นชาวเวียดนามเชื้อสายจีน อพยพไปอเมริกาทางเรือ พยายามก่อร่างสร้างตัวด้วยความยากลำบาก เพียงชั่วคนเดียว ลูกสาวคือ พริสซิลลา ก็สามารถเข้าเรียน ม.ฮาร์วาร์ดได้ และเป็นกุมารแพทย์

สาเหตุสำคัญของการปะทุของปัญหาเยาวชนในปัจจุบัน

พื้นฐานของสังคมไทย

สังคมไทยมีรากฐานมาจากสังคมศักดินาในอดีต เน้นให้เด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เด็กคนไหนเชื่อฟังที่ผู้ใหญ่พูด สอน ทำตามกฎที่ผู้ใหญ่ตั้งก็จะถูกมองว่าเป็นเด็กดี แต่เด็กคนไหนที่มีความเห็นแย้ง ตั้งคำถามกับสิ่งที่ผู้ใหญ่พูดหรือกฎที่ผู้ใหญ่ตั้งขึ้น ก็มีโอกาสูงที่จะถูกมองว่าเป็นเด็กดี๊ แหวกแนว ห่าม เป็นเด็กไม่ดี

พลังของครอบครัวและค่านิยมสังคมในอดีตเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

อดีต พ่อแม่ลูกมีเวลาอยู่ใกล้ชิดกัน ทานข้าวด้วยกัน พูดคุยทำกิจกรรมร่วมกัน พลังของครอบครัวจึงเข้มแข็ง ส่วนค่านิยมของสังคมของเยาวชนที่สำคัญมาจากกลุ่มเพื่อนสนิทจำนวนไม่มาก รองลงมาคือเพื่อนเรียนในห้อง ถัดมาคือเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน เพราะสังคมเพื่อนฝูงที่เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยก็คือกลุ่มคนเหล่านี้ ความรู้ข้อมูลที่เด็กมีมาจากที่พ่อแม่ครูอาจารย์สอนเป็นหลัก เด็กจึงมีแนวโน้มเชื่อฟังพ่อแม่ เชื่อฟังครูอาจารย์ ทำตามกติกาที่ผู้ใหญ่วางไว้โดยไม่สงสัยหรือตั้งคำถาม

ปัจจุบัน พ่อแม่ลูกมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยลง ครอบครัวส่วนใหญ่ทั้งพ่อและแม่ต่างก็ทำงานทั้งคู่และยังถูกโซเชียลมีเดียดึงเวลาไปจากลูกและครอบครัวอีก แม้จะอยู่บ้านเดียวกันบางทีก็ไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยทำกิจกรรมด้วยกัน พลังของครอบครัวจึงอ่อนลง

ส่วนพลังของค่านิยมทางสังคมนั้นแข็งแกร่งขึ้นมาก เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์กับเยาวชนอื่นอย่างกว้างขวาง อาจอยู่คนละชั้นเรียน คนละจังหวัด คนละภูมิภาค หรือแม้คนละประเทศ สิ่งที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในพื้นที่หนึ่งถูกกระจายข่าวผ่านโซเชียลมีเดียอย่างรวดเร็วไปทั่วทุกมุมโลก เรื่องใดที่เป็นกระแส เช่น ดิตอันดับ Hashtag ใน Twitter หรือมียอดไลค์สูงใน Facebook, Youtube, TikTok ก็จะถูกกลายเป็นประเด็นสนทนามีเยาวชนเข้ามาดูมาติดตามมากมายอย่างรวดเร็ว เกิดการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ประสพระหว่างตนเองกับเยาวชนในสังคมอื่น กระตุ้นความคิด จุดประกายคำถามกับกฎ กติกา และสภาพความเป็นไปรอบๆตัวของเขาอย่างมาก นอกจากนี้เยาวชนยังสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางมากมายทาง internet ค่านิยมของสังคมจึงมีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมของเยาวชนมากกว่าในอดีตอย่างมาก

กรณี “นักเรียนเลว”

ในรอบปีที่ผ่านมาได้มีการเคลื่อนไหวของนักเรียนมัธยมกลุ่มหนึ่งเรียกชื่อตนเองว่ากลุ่ม “นักเรียนเลว” เรียกร้องให้ยกเลิกระเบียบเรื่องการตัดผมสั้น การแต่งเครื่องแบบนักเรียน และให้ปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆ ผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยตกอกตกใจ บ้างก็ประมาณว่า เด็กเดี๋ยวนี้เหลวไหลกันใหญ่แล้ว ไม่ชอบระเบียบ เป็นเด็กที่ไร้ไม่ว่าได้ เป็นนักเรียนที่เลว บางครอบครัวพ่อแม่กับลูกก็มีความเห็นขัดแย้งกัน ซึ่งอาจจะเป็นเหตุที่นักเรียนกลุ่มนี้ตั้งชื่อกลุ่มของตนว่า “นักเรียนเลว” เป็นการประชด

แต่หากเราดูตัวเด็กที่มาชุมนุม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเด็กเรียนดี มาจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียง อาทิ เตรียมอุดมฯ สวนกุหลาบ สตรีวิทยา ฯลฯ เด็กเหล่านี้เป็นเด็กฉลาด เขาสามารถค้นข้อมูลจาก internet ได้มากมาย เขารู้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้งบประมาณด้านการศึกษาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ต่อ GDP สูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก สูงกว่าญี่ปุ่น สูงกว่าจีน แต่คุณภาพการศึกษาของไทยต่ำมาก ถูกประเทศเพื่อนบ้านที่เคยตามหลังเราห่างมาก อย่างเวียดนาม กัมพูชา ลาว แซงไปแล้ว เยาวชนเหล่านี้คับข้องใจ เขาว่าระบบบริหารการศึกษาของไทยมีปัญหา จึงได้เกิดผลลัพธ์เช่นนี้ ซึ่งเรื่องนี้มีผลต่อชีวิตของเขาและเพื่อนๆ เยาวชนทั่วประเทศ เขาจึงออกมาเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง เขาว่าในหลายประเทศที่เด็กสามารถไว้ผมทรงใดก็ได้ แต่งกายไปโรงเรียนตามสบาย แต่เขากลับมีคุณภาพการศึกษาดีกว่าไทยมาก

เขาจึงคิดว่าผู้ใหญ่กำลังเน้นผิดจุดหรือเปล่า แทนที่จะเน้นการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน กลับเน้นแต่การคุมระเบียบเรื่องทรงผม เครื่องแต่งกาย

เด็กเหล่านี้ยังไม่ใช่ผู้บริหารการศึกษา เขายังไม่รู้วิธีการแก้ไขที่สมบูรณ์แบบ 100% หรือ แต่เขารู้ว่าระบบการบริหารการศึกษาของเรามีปัญหาแน่ๆ เขาจึงพยายามนำเสนอแนวทางแก้ไขเท่าที่เขามองเห็น เป็นการง่ายที่ผู้ใหญ่จะเอาแต่ชี้ว่าประณามเด็กกลุ่มนี้ว่าไม่ชอบระเบียบ ปัญหาอยู่ที่เด็ก ผู้ใหญ่ทำถูกต้องอยู่แล้วไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขอะไร แต่คิดแบบนี้ปัญหาจะไม่จบจริงๆ ผู้ใหญ่ควรจะได้รับฟังไตร่ตรองจนเข้าใจความคิดและแรงงูใจในการเคลื่อนไหวของเด็ก และพิจารณาหาทางแก้ปัญหาอย่างจริงจังให้คุณภาพการศึกษาไทยดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาจึงจะจบลงได้

อย่ามองว่าเด็กกลุ่มนี้คือเด็กมีปัญหา เพราะความจริงเขาถือเด็กเก่งที่มีความคิดความอ่าน จึงกล้าออกมาเคลื่อนไหวอย่างนี้ และเขาเหล่านี้แหละจะเป็นกำลังสำคัญที่จะรับผิดชอบขับเคลื่อนประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าในอนาคต

กรณีกลุ่ม “นักเรียนเลว” นี้เป็นเหมือนแบบจำลองของปัญหาเยาวชนในยุค 4.0 ในทุกระดับชั้น ทั้งในครอบครัว ชุมชน ประเทศ และระดับโลก

ผู้ใหญ่ในสังคมดิจิทัล จะต้องจัดสรรเวลาให้กับลูกหลานมากขึ้น เสริมพลังของครอบครัวให้เข้มแข็งขึ้นและต้องก้าวออกมาจากความรู้สึกที่คุ้นเคยเก่าๆ ในอดีต เลิกมุ่งหวังจะให้เยาวชนอยู่ในโอวาททำตามคำสั่งสอนกฎระเบียบที่ตนวางอย่างเคร่งครัดเท่านั้น แต่ต้องรู้เท่าทันโลก เข้าใจเยาวชน อดทนต่อการตั้งคำถามและพยายามไตร่ตรองหาคำตอบที่มีเหตุผลให้กับลูกหลาน นำไปสู่การพัฒนาก้าวหน้าของสังคมโดยรวม ถ้าทำได้อย่างนี้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัยก็จะลดลงกลายเป็นพลังความเห็นต่างเพื่อการพัฒนา

พลังคำสอนทางศาสนาเป็นหนทางแก้ปัญหา

ประเทศไทยโชคดีที่คนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งมีคำสอนที่เป็นเหตุเป็นผล ทนต่อการพิสูจน์ และมีท่าทีพื้นฐานที่เปิดกว้างให้คนคิดทดลองพิสูจน์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยทรงบังคับให้ใครเชื่อ แต่กลับบอกว่าอย่าเพิ่งรีบเชื่อที่พระองค์สอน ให้ไตร่ตรองจนเข้าใจ นำไปปฏิบัติจนเห็นผลแล้วจึงเชื่อ ดังพระพุทธรูปคำรัสที่ว่า “เอหิภิกขุ เวจเจตมหารัชมังการโลกิยกัมมจุตฺตม”

ในขณะที่พลังของครอบครัวและพลังของค่านิยมของสังคมกำลังมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่นี้ หากเราส่งเสริมให้พลังของคำสอนในพระพุทธศาสนาเข้มแข็งขึ้นให้ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนสนใจค้นคว้าใน

การศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้ามากขึ้น พลังของพระพุทธศาสนานี้จะเป็นตัวเชื่อมประสานพลังของ
ทุกๆ ฝ่าย นำสังคมไทยไปสู่ความสมัครสมานสามัคคีและพัฒนาก้าวหน้าได้

ผู้ใหญ่ก็ไม่คาดหวังแต่จะให้เด็กเชื่อฟังตนโดยไม่มีปาก ไม่มีเสียง เพราะแม้แต่พระพุทธเจ้ายังไม่บังคับให้คนอื่นเชื่อเลย แต่เขาจะเชื่อเมื่อเขาได้ตรึกตรองดีแล้ว เพราะคำสอนของพระองค์เป็นความจริง ผู้ใหญ่ก็ต้องพยายามปรับปรุงพัฒนาตัวให้สามารถนำเยาวชนไปในทิศทางที่ถูกต้อง ตอบคำถามให้เหตุผลที่ดีกับลูกหลานได้ ไม่กลัวเหนื่อยไม่กลัวความลำบากที่จะต้องพัฒนาตัวเองตลอดชีวิต และเมื่อเยาวชนเป็นคนมีศีลมีธรรม และเป็นเด็กฉลาดรู้จักตั้งคำถาม ไม่เพียงแต่ทำตามๆ สิ่งที่เคยทำมาในอดีต ผู้ใหญ่ก็ไม่ต้องวิตกกังวลว่าเยาวชนจะเสียเด็ก เพราะเขามีคุณธรรมพื้นฐาน ทั้งเรื่องความมีน้ำใจ (ทาน) ระเบียบวินัย (ศีล) และความหนักแน่นมั่นคงทางจิตใจ (สมาธิ) ที่ดี